

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Humanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Qvaestio III. De Quantitate Contritionis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

Nec in noua lege necessaria est Contritio particularis de peccatis.

faciendam confessionem, non tamen est necessaria contritio particularis post commemorationem. Probatur Primò: quia in noua lege non est necessaria maior aut distinctior contritio, quàm in veteri; sed potius minor: nam etiam attritio sufficit cum Sacramento, quæ antea nunquam fuit sufficiens: ergo &c. Secundò: si talis contritio esset necessaria, vel id esset propter confessionem, nempe vt confessio nõ sit pura narratio, sed dolens sui accusatio; vel propter remissionem peccatorum obtinendam: Non primò: quia contritio generalis quæ præcessit, sufficiens est ad hoc, vt confessio sit dolentis accusatio: similiter attritio præcedens. Non secundò: quia remissio peccatorum facta est per contritionem generalem præcedentem; vel si præcessit solum attritio, sit remissio per verbum absolutionis vt Sacramenti: non est ergo necessarius alius actus contritionis, vel attritionis.

6
Suadetur tamen ea vt vtilissima.

Dico Secundò: Etsi hæc contritio particularis, vel attritio post commemorationem nõ sit necessaria, si præcessit generalis, est tamen vtilissima, & omnibus seriò poenitere volentibus frequentanda. Probatur: quia interdum periculum est, ne is qui solum in genere dolet de omnibus, quæ commisit, non descendens ad singula, non doleat absolute, & efficaciter de omnibus, sibi ipsi imponens: multi enim sunt, qui dicunt se de omnibus dolere, tamen dum venitur ad particularia, non verè dolent, neque vellent se hoc non fecisse, quamuis displiceat illis quòd in eo opere Deum offenderint. Patet in eo, qui occidit inimicum, vel vsuris parauit multas diuitias. Secundò: qui seriò dolet in genere, & postea reuocat peccata sua in memoriam, vix fieri potest, vt non etiam doleat, vel inter commemorandum, vel postea, de omnibus. Tertiò: quia Patres hortantur ad

hanc discussionem, & particularem poenitentiam. Vide Augustinum lib. de vera & falsa Poenitentia cap. 9. 14. 17. & Chrysostomum Homil. 4. de Lazaro sub finem.

DV B I V M I I I.

Vtrum de peccatis oblitis sit necessaria aliqua Contritio?

R Espondet D. Bonauentura dist. 17. p. 2. ar. 2. quæst. 2. Primò, Si oblitus sis in particulari, sed non in vniuersali, id est, si scis te commississe aliqua peccata, sed nescis quæ & qualia, necessaria est vniuersalis contritio: Quod est verissimum. Secundò: si omnino sis oblitus, vt nec in vniuersali nec in particulari recorderis, dicit nihilominus necessariam esse contritionem: quia quilibet debet existimare se in multis offendisse. Quod est salutare consilium, sed non necessarium, nisi quis esset obliuiosus, & ex multo tēpore non cōfessus.

His adde, Quando quis recordatur peccati, cuius antè non meminerat cum contritionem ceterorum concepit & confessus est, non esse necessarium nouam de eo contritionem concipere (quamuis id sit valde expediens) nisi quatenus necessarium est illud confiteri. Sequitur hoc ex dictis: quia contritio illa prior virtute se extendebat etiam ad hoc peccatum: si enim tunc occurrisset, simul cum alijs, id detestatus fuisset: igitur cum per illam remissum fuerit, non est opus alià contritione. Confirmatur: quia contritio solum est necessaria ob reconciliati onem: ergo obtentà reconciliati onem non est necessaria. Quia tamen præcepto positio diuino tenemur postea confiteri; & huius Sacramenti pars est contritio vel attritio, ob hanc causam requiritur nouus dolor.

7
Si oblitus es in particulari.

Si omnino oblitus es.

8
Si primò occurrat post confessionem.

Q V Æ S T I O I I I.

De Quantitate Contritionis.

1
Quis dolor summus Appretiativè vel intensiue.

N Otandura est: dolorem aliquem voluntatis posse dici magnum, vel summum, dupliciter: intensiue, & appretiativè. *Intensiue summus* est, qui summo conatu excitatur, quem voluntas humana excitare potest vel absolute, vel per gratiam præsentem. *Appretiativè summus* est, quo voluntas dolet tanquam de summo malo, pluris æstimans illud, quàm omnia alia mala; sic vt malit quoduis aliud malum, etiam mortem, subire, quàm illud.

D V B I V M I.

Vtrum Contritio debeat esse summus dolor appretiativè?

2
Communis sententia est affirmans.

R Espondeo debere. Est communis sententia Doctorum. Probatur: quia dolor peccati debet ita esse summus in contritione, sicut dilectio Dei debet esse summa in actu charitatis: at qui hæc debet esse summa appretiativè. Colligitur Matthæi 10. vers. 37. *Qui amat Patrem, aut Matrem plus quàm me, non est me dignus: vbi Dominus requirit, vt ipse per amorem ceteris omnibus præferatur: ergo contritio debet esse summa.*

Confirmatur: quia sicuti Deus est summum bonum, ita peccatum est summum malum: ergo sicut Deus debet summè diligi appretiativè inter bona, ita peccatum summè detestari inter mala.

Hic tamen quedam sunt notanda. Primò: Poenitentem non teneri facere comparisonem cum alijs malis; & imperfectos non esse talibus comparationibus tentandos, vt rectè D. Thomas articulo 1. & alij Doctores: satis enim est, vt verè doleant de omnibus peccatis suis, quibus Deum offenderunt, & absolute proponant ea vitare. Nam etiam si talis dolor fortè non pertingat ad contritionis perfectionem, tamen saltem erit attritio, quæ cum Sacramento sufficit ad remissionem. Quicumque tamen actu habet veram contritionem, ita animo comparatus est, vt si tales comparationes occurrerent, magis detestaretur peccatū, quàm quoduis aliud huius vitæ malum; malletque quavis mala huius vitæ subire, quàm peccatum mortiferum committere. Qui verò tantummodo habitu sunt contriti, vt sunt omnes qui sunt in statu gratiæ, non necessariò talibus comparationibus occurrentibus præoptarent quoduis malum perpeti, quàm peccare; alioquin nemo ex illis

3
Poenitens non tenetur facere comparationem cum alijs malis.

illis vnquam peccaret mortiferè. Ratio est: quia iustus non necessariò vitur suis habitibus virtutum.

4 Quid faciet si comparatio vitio occurrat.

Notandum Secundò: Dum tales comparationes occurrunt, peenitens vel tenetur potius quoduis malum huius vitæ malle perpeti, quàm eligere peccatum letale, vel certè debet suspendere electionem, & reiecta tali comparatione, absolutè peccatum detestari, & proponere abstinere. Quàdiu autem fluctuat, seu deliberat quid esset facturus, non potest absolui.

5 Comparatio solum in ista vitæ cum malis huius & non alterius vitæ.

Notandum Tertiò: Comparationem peccati solum esse faciendam cum malis huius vitæ, quæ interdum necesse est subire, vt peccatum euitetur; vt, cum inopia, seruitute, exilio, morte, &c. non autem cum malis vitæ æternæ; verbi gratia, vt malit potius esse mille annos in igne purgatorio, vel semper in inferno, quàm peccare mortiferè. Ratio est: quia hæc mala nunquam sunt subeunda ad vitandum peccatum; sed contra potius diuinitus sunt constituta, vt illorum timore peccatum vitemus. Vnde huiusmodi comparationes includunt repugnantiam secundum legem ordinariam, ac proinde sunt reiiciendæ, nisi quis abundantia quædam charitatis moueatur. Vide Chrysostomum in illud ad Rom. 9. *Operabimur ego anathema esse à Christo.* Confirmatur: quia Dominus Luca 12. v. 4. ait, *Ne terreamini ab his, qui occidunt corpus, id est, ne sic terreamini, vt timore mali, quod illi possunt inferre, Deum offendatis. Timeo autem eum, qui postquam occiderit, habet potestatem mittere in gehennam.* Vnde fortassis non imputaretur ad culpam mortiferam (si facta hypothefi alterum deberet fieri, Deo sic permittente:) si quis mallet semel fornicari, furari, quàm in æternum ardere: quia malum istud nimium superat humanam conditionem.

DVBIVM. II.

Vtrum de maiori peccato sit magis dolendum appetitiuè?

6 Affirmatur.

Respondetur, Esse. Est certa sententia; & explicatur exemplo: Si necessarium esset incidere in hæresim, vel in furtum, eligendus esset potius lapsus in furtum, quàm in hæresim; quia in furto est minor Dei contemptus, ac proinde minus malum: quare magis dolendum est de peccato hæresis, quàm furti. Quod confirmatur ex Cypriani sermone de Lapsis, *Quam magna deliquimus, tam grandia desleamus.*

7 Appetitiuè magis dolere de minore peccato, quàm de maiore, videtur veniale.

Petes Primò: Quale peccatum est, si magis doleamus appetitiuè de minore peccato, quàm de maiore? Vt, si quis diceret, malle se committere, vel commississe, si esset necesse, blasphemiam, quàm furtum, eò quod in furto sit maior ignominia.

Respondet Sotus dist. 17. quaest. 2. art. 4. esse tantum venialem charitatis peruersionem, si animus vtrumque absolutè detestatur. Idem tenent plerique recentiores: & videtur satis probabile. Ratio esse potest: Quia omnia peccata mortifera conueniunt in contemptu Dei: vnde aliud non excedit aliud infinitè, sed finita duntaxat proportionè. Quare non tam strictè obligamur ad magis dolendum de maiore, quàm de minore.

Secus est, Si fiat comparatio cum malis huius vitæ, quæ peccatum infinitè superat. Vnde esset peccatum mortiferum, si quis mallet se peccasse,

quàm amisisse sua bona; nisi iam reconciliatus sit Deo, eamque reconciliationem simul cum peccato coniungat: sic enim in hac comparatione non videtur mortifera inordinatio.

Magis dolere de malis huius vitæ, quàm de peccato mortali, est mortale.

Notandum autem est, vt quis magis censetur dolere de maiore peccato, nõ opus esse inter peccata facere comparationem; sed sufficere, vt quis omnia peccata sua detestetur, quatenus sunt offensio Dei; sic enim detestatio fertur in singula pro gradu & ordine cuiusque.

Petes Secundò: Vtrum magis dolendum sit de suo minori peccato, quàm de maiori alterius?

8 Appetitiuè magis dolere de suo paruo peccato, quàm de alterius magno.

Respondetur appetitiuè magis dolendum est de suo, etiam minimo, quàm de maximo alterius. Ratio est: quia ad alterius peccatum, etiam maximum impediendum, non licet in se admittere vel minimum: vt patet ad Romanos 3. Intensiue tamen sæpè magis dolemus de alterius maximis peccatis, quàm de nostris minimis.

Similiter (cæteris paribus) magis dolendum est appetitiuè de peccato alterius, quàm de quouis malo temporali. Dico (cæteris paribus:) quia ex malo temporali interdum multa peccata sequuntur, vel sequi possunt, vel etiam bona impediuntur; & hac ratione potest quis de illis magis dolere.

DVBIVM. III.

Vtrum etiam debeat esse dolor summus intensiue in Contritione?

Sunt duæ sententiæ: Prima est Adriani qu. 2. de Penitentia art. 2. qui dicit, in contritione requiri summum conatum, ac proinde debere esse summum dolorem intensiue. Idem sentit de dilectione Dei. Et ratio ipsius est: quia alioquin neque amabitur Deus plusquàm omne bonum, neque peccatum odio habebitur super omne malum.

9 Sententia Adriani.

Altera est Petri à Soto lectione 15. de Penitentia, qui docet non requiri quidem, vt sit absolutè summus intensiue; tamen vt sit intensior, quàm quouis alius dolor de alio quouis malo. Idem sentit de amore Dei.

2. Petri à Soto.

Respondeo & Dico Primò: Non requiritur, vt contritio sit summus dolor intensiue, seu ex summo conatu voluntatis. Est communis sententia Doctorum.

10 Communis, Non requiri summum dolorem intensiue in contritione.

Probatur Primò: In charitate, ex qua dolor contritionis manat, non requiritur summus conatus: sunt enim tres gradus charitatis, scilicet *incipiens*; *proficiens*, & *perfecta*; qui gradus non solum appetitione, sed etiam intentione differunt & conatu: ergo neque in contritione requiritur summus conatus.

Probatur Secundò: Si contritio deberet esse summus dolor intensiue, vel esset summus respectu liberi arbitrij & auxiliij præsentis, vel respectu liberi arbitrij & auxiliij possibilis: neutrum dici potest: ergo. Non secundum: quia nullus datur dolor summus intensiue respectu auxiliij possibilis: sicut enim illud auxilium potest esse maius & maius in infinitum, ita & doloris vehementia, siue intensio. Sed nec primum dici potest, scilicet dolorem debere esse summum respectu auxiliij præsentis: sic enim sæpè fieret, vt is qui haberet ingentem dolorem propter Deum de peccatis suis non iustificaretur, eò quod dolor iste non esset summus.

summus respectu auxilij praesentis; & ille, qui haberet paruum dolorem iustificaretur, eo quod esset summus respectu parvi auxilij, quod ipsi datum erat: atqui hoc per se absurdum est, & alienum à diuina bonitate.

Probatur Tertio: Quia valde rarum est, ut homo adhibeat summum conatum, faciatque extremum potentiae: unde paucissimi haberent veram contritionem.

Probatur Quarto: Quia nunquam, ne probabiliter quidem, scire possemus, an praestiterimus id, quod necessarium est ad veram contritionem: nemo enim scire potest, quis sit summus dolor intensiue, quem potest habere. Unde haec sententia facit legem Dei nimis rigidam, & conscientias hominum semper anxias, ut fragilitatem humanam ad summum, quod potest, obstringat.

Sed contra, Obijcitur primo: Deuteronomij 4. v. 29. *Cum quaesieris Dominum Deum tuum, inuenies eum; si tamen toto corde quaesieris eum, & tota tribulatione anima tua, & Ioelis 2. v. 12. Conuertimini ad me in toto corde vestro: hic videtur requirere totum animae conatum.*

Quid sit
Conuersio
ad Deum
ex toto
corde.

Respondeo, *Conuerti ex toto corde*, est conuerti integre & perfecte, ita ut cor, seu voluntas non quidem partim peccata detestetur, partim ijs adhaereat; sed ut omnia absolute detestetur, idque tam perfecte, ut nullum sit malum, quod non malit perpeti, quam rursus peccare, etsi haec comparatio explicitè non sit necessaria. Sic ex tota tribulatione animae quaerere Deum, est conuerti ad Deum cum sincero dolore omnium peccatorum: Scriptura enim, quae conuersionem ex toto corde requirunt, sunt intelligendae, sicut illae quae dilectionem ex toto corde exigunt. Diligere autem Deum ex toto corde, non est diligere ex toto conatu cordis, alioquin rarissime vel potius nunquam Deum diligeremus ut oportet: sed ita eum diligere, ut nihil in amore ei praeponomamus, aut etiam aequemus.

Quid dili-
gere ex toto
corde.

Obijcitur Secundo: Sicut voluntas mouetur ab obiecto bono vel malo ad amorem vel odium, ita magis mouebitur à maiori bono vel malo: ergo cum per intellectum proponatur culpa, ut summum malum, voluntas summè mouebitur.

12

Vnde sit, vt
Voluntas
non sem-
per fortius
mouetur à
maiori bo-
no, vel ma-
lo.

Respondeo: Voluntas non semper mouetur intensius, seu vehementius à maiori bono, vel malo, quàm à minori. Cuius ratio est, partim libertas voluntatis quae se potest applicare, vel exercere magis vel minus in suum actum; partim quia obiectum minus bonum, interdum est familiarius & notius, quàm alterum; unde facilius & naturali quadam procliuitate fertur ad eius amorem, vel odium: ut patet in amore vxoris & liberorum: quod fit, ut hinc facilius sequantur lacrymae, quàm ex dolore peccatorum. Sic Iacob Gen. 37. ita doluit de morte Ioseph, ut nollet consolationem accipere: sic Dauid 2. Regum 19. de morte Absalom. Unde etiam non est reprehendendum, quod hic dolor interdum sit acrior, quàm dolor peccatorum. Semper tamen voluntas ordinata maius bonum pluris aestimat, & magis appetitiue diligit, quàm minora; & maius malum magis odit, magisque de eo dolet.

13
Non est
necesse ma-
gis in fine
dolere de
peccato,
quàm de
alio malo.

Dico Secundo: Non est necesse, ut peccator magis doleat intensiue de peccato, quàm de alijs malis. Patet ex dictis. Et confirmatur: quia aliqui, qui doleret de peccato actu intenso ut decem, de morte verò vxoris vsque ad duode-

cim, non iustificaretur, imò peccaret mortifere, iuxta hanc sententiam: nam censetur praepone- re suum incommodum honori diuino. Et tamen alius, qui doleret de peccato actu intenso ut quinque, de morte vxoris ut quatuor, iustificaretur, quia plus doleret de peccato, quàm de alijs malis: quae sanè per se absurda sunt. Omitto alia, quae contra hanc sententiam possunt adferri.

Neque verum est, amorem illum esse fortiore, & vincere ceteros, qui est intensior. Nam multo fortior est is, qui maior est appetitiue; utpote qui specie sua sit perfectior. Pro quo:

14
Amor qui
fortior.

Notandum est, Quantitatem appetitiuam in actu doloris vel amoris, non esse tantummodò quandam relationem rationis, à qua dolor dicitur summus, ut quidam volunt, sed esse perfectionem essentialem ipsius actus. Dolor enim dicitur summus appetitiue, eo quod tendat in malum formaliter sub ratione summi mali; & amor dicitur summus appetitiue, quod tendat in bonum ut formaliter summum bonum. Sicut autem est ordo inter mala suis gradibus distincta, ita quoque est ordo inter detestationes malorum, quando quodque pro suo gradu detestatur. Pari modo sicut est ordo inter bona, ita inter amores honorum ordo est, quando vnumquodque pro suo gradu amatur.

Vnde dicitur
Dolor
vel Amor
appetiti-
ue summus

D V B I V M. IV.

Virum Contritio saltem requirat aliquam certam perfectionem intensiuam, vel continuationem, ut sit vera contritio?

Sotus dist. 14. quaest. 2. art. 2. requirere videtur certam aliquam quantitatem tum intensi- onis, tum durationis, ut sit legitima contritio, & gratiam impetret: quae tamen intensio & duratio quanta definitè esse debeat, soli Deo nota esse.

15
Sotus re-
quirit cer-
tam inten-
sionem &
durationem.

Respondeo, Contritionem non necessariò postulare certum gradum intensiõis, infra quem non fit vera contritio; neque etiam certam durationem: sed quantumuis parua intensio & duratio sufficit.

Quantitas
Intensio
vel mora
contritionis
sufficit.

Probatur Primo: quia Scripturae absolute docent Deum ignoscere illis, qui propter ipsum dolent de peccatis suis: nec faciunt mentionem certi gradus aut temporis. Mat. 30. v. 15. *Si reuertimini, & quiescatis, salui eritis: vbi LXX. Cum reuersus ingemueris, saluus eris. Ezechielis 18. nihil aliud requirit Dominus, quàm ut Impius se auertat ab impietate sua, & conuertat ad obseruationem mandatorum. Zachariae 1. v. 3. Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos. Ecclesiastici 11. v. 23. Facile est in oculis Dei subito honestare pauperem.*

Probatur Secundo: Patres nullam temporis moram dicunt requiri ad conuersionem: Cyprianus ad Demetrianum sub finem, *In isto mundo manenti nulla sera penitentia est: & in sermone de Cena Domini; Sed & in eodem articulo temporis, cum iam anima festinat ad exitum, & egrediens ad labia expirantis emergerit, penitentia clementissimi Dei benignitas non aspernatur: & infra, Nec quantitas criminis, nec breuitas temporis, nec hora extremas, si vera contritio, si pura fuerit voluntatum mutatio, excludit à venia. Chrysostomus epistola priore ad Theodorum lapsum, Non ad temporis rationem, sed iuxta affectum anima solet diiudicari penitentia. Et infra loquens*

16
Cyprianus

Chrysol.

loquens de bono latrone. In eo momento peccata totius vite simul absterge. D. Leo epistola 91. Apud Deum nullas paritur veteres moras vera conversio, dicente Spiritu Dei per Prophetam, Cum conuerfus ingenueris, saluus eris.

17
Triplex Ratio.

Probatur Tertio; Ratione. Primo, In præceptis aliarum virtutum, vt Fidei, Spei, Charitatis, quibus actus internus præcipitur, non requiritur certa mensura intensiõnis graduum, aut durationis temporis: ergo nec in præcepto Contritionis. Antecedens patet, quia Species actus præcipitur, non autem intensio, vehementia, duratio, quæ solum sunt extrinsecæ actus conditiones. Secundo; Homo in momento temporis potest auerti à Deo, & per actum voluntatis quantumuis remissum: ergo

similiter poterit conuerti. Patet consequentia, quia Deus pronior est ad misericordiam, quàm ad iram. Tertio; Si aliqua talis mensura temporis vel intensiõnis requireretur, cum ea sit prorsus ignota mortalibus, fortuito & non ex animi destinatione ad eam mensuram pertingeremus: quod sanè est incommodum; nullo enim modo sciemus, quousque debeamus conuerti.

Dices, Ergo homo poterit scire se esse in gratia. Respondeo, Posse, valde probabiliter id conijcere, non tamen certo scire. Ratio est, Quia non certo scimus, an nostra contritio tanti æstimet peccatum, & ex tam puro affectu erga Deum, quàm par est.

Q V Æ S T I O I V.

De Tempore Contritionis.

D V B I V M I.

Vtrum sit aliquod præceptum Diuinum obligans ad Contritionem?

1
Negat Victoria.

FRANCISCUS VICTORIA, vt refert Melchior Canus Relect. de Pœnitentiâ part. 4. docuit non extare aliquod præceptum de contritione, sed eam tantum esse necessariam ad iustificacionem necessitate medijs. Vnde sequitur, Peccatorẽ qui eam in fine vitæ non conciperet, non peccatum nouo peccato; sed solum damnari propter antiqua. Sed contraria sententia est omnino tenenda: Pro qua

Affirmatur.

Dico Primo: Extare diuinum præceptum de contritione, ac proinde eam esse necessariam ad iustificacionem, non solum necessitate medijs, sed etiam præcepti. Est communis. Vide Vegam lib. 13. in Trident. cap. 19. & Canum loco citato.

Scriptura.

Probatur Primo: Quia Scriptura sapissimè nobis proponit pœnitentiã ijs loquedi formis, quibus aperte insinuat præceptum. Luca 13. v. 3. Nisi pœnitentiã habueritis, omnes similiter peribitis. Atqui præceptum non potest clariùs indicari, vt patet Ioan. 3. Nisi quis renatus fuerit. Et Ioan. 6. v. 53. Nisi manducaueritis. Sic Matthæi 4. v. 17. per modum præcepti proponitur: Pœnitentiã agite, appropinquauit enim regnum Dei. Marci 1. v. 15. Pœnitentini, & credite Euangelio. Actõrum 2. v. 38. Pœnitentiã agite, & baptizetur vnusquisque vestrũ. Secundo: Quia Scriptura passim increpat peccatores, quod non agant pœnitentiã; vt patet Iob 54. Ecclesiastici 2. Ieremiæ 8. Ioëlis 2. & alibi: ergo ad hoc obligantur. Tertio: quia de omni actu qui est in nostrã potestate, & est necessarius ad salutem necessitate medijs, est præceptum: atqui contritio est talis, vt omnes concedunt: ergo de ea est præceptum. Maior probatur: Quia quisque tenetur diuino præcepto procurare suam salutem: ergo etiam præstare illos actus, qui sunt media necessaria ad salutem. Cõfirmatur, Quia obligatio præcepti affirmatiui maxime oritur ex ordine, quem habet opus ad finem.

Ratio.

Solumtur obiectio.

Dices Primo: Gratia Dei est necessaria homini necessitate medijs, non tamen est præcepti. Cur non idem dici possit de contritione? Respondeo;

Est dispar ratio; quia gratia non est opus hominis, sed Dei: præcepta autem solum dantur de operibus nostris: tale autem est contritio.

Dices Secundo: D. Thomas 2. 2. q. 14. art. 2. ait, Finalem impœnitentiã non esse speciale peccatũ, sed solum peccatũ circumstantiam: ergo non est aliquod particulare præceptum, quo pœnitentiã præcipiatur, & impœnitentiã veteretur. Respondeo: Impœnitentiã finalis, id est, continuatio peccati vsque in finem, est solum circumstantia, quando quis in peccato existens subito moritur, non prauiso periculo; & tunc non est contra aliquod particulare præceptum, ita vt sit peccatum mortiferum. Secus autem est, quando quis aduertens periculum mortis, vel posituè non vult pœnitere, vel omittit.

2
Præceptũ de Contritione non est positiuum, sed naturale.

Dico Secundo: Hoc præceptum contritionis non est positiuum, sed naturale; connaturale tamen ordini gratiæ, sicut præceptum Fidei, Spei, & Charitatis. Probatur Primo: Quia sicut Ius naturale dicitur, vt Deum diligamus super omnia, ita etiam dicitur, si eum offendimus, debere nos anniti vt reconciliemur; quod fit per contritionem. Secundo: Homo iure naturali charitatis tenetur proximum corripere & emendare: ergo etiam semetipsum. Tertio: Eodem iure tenetur quisque sibi in graui & extremã corporis necessitate subuenire: ergo & in pari necessitate salutis animæ.

Solumtur obiectio.

Dices: Si contritio est medium necessarium, & præceptum legis naturæ; ergo nunquam poterit obtineri reconciliatio sine contritione; vel saltem semper tenebimur eam excitare, quando volumus reconciliari.

Respondeo Negando Consequentiam: Est enim medium necessarium, nempe quando non interuenit Sacramentũ, quod eius defectum suppleat, sicut tempore legis Naturæ & Veteris. Similiter est præcepta, quando deest Sacramentum; alioquin quis vitur Sacramento ad remissionẽ peccatorum instituto, neq; est necessarium medium, nec est præcepta: sed sufficit attritio cum Sacramento. Excipio tamen periculum mortis, vt supra dictum est de Baptismo qu. 68. art. 2.

D V B.